

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра готельно-ресторанної справи та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет економічний
“18” червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОНОМІКА ТУРИЗМУ**

Галузь знань J «Транспорт та послуги»

Спеціальність J3 «Туризм та рекреація»

Освітня програма «Туризм»

Факультет Економічний

Розробники: Наталія БУНТОВА, доцент кафедри готельно-ресторанної справи та туризму, к.е.н., доцент

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Економіка туризму»

Дисципліна «Економіка туризму» формує у здобувачів вищої освіти комплексні теоретичні знання та практичні навички щодо функціонування економічних механізмів туристичної діяльності, особливостей розвитку туристичного ринку та оцінювання економічної ефективності діяльності суб'єктів туристичного бізнесу. Її вивчення є важливою складовою професійної підготовки фахівців туристичної галузі, оскільки сучасний розвиток туризму потребує глибокого розуміння економічних процесів, закономірностей формування попиту та пропозиції на туристичні послуги, а також механізмів забезпечення конкурентоспроможності туристичних підприємств і дестинацій.

Основними завданнями вивчення дисципліни є опанування теоретичних засад економіки туризму, набуття вмінь щодо аналізу економічних показників діяльності туристичних підприємств, дослідження впливу туристичної діяльності на соціально-економічний розвиток регіонів і держави, а також оцінювання економічного потенціалу туристичних ресурсів. Значна увага приділяється вивченню особливостей формування витрат, доходів і прибутку в туристичній сфері, механізмів ціноутворення на туристичні послуги, аналізу інвестиційної діяльності та визначенню економічної ефективності туристичних проєктів.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>242 «Туризм і рекреація»</i>	
Освітня програма	<i>«Туризм»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Обов'язкова</i>	
Загальна кількість годин	<i>180</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>6</i>	
Кількість змістових модулів	<i>2</i>	
Курсовий проєкт (робота) (за наявності)	<i>-</i>	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	Денна	заочна
Курс (рік підготовки)	<i>III курс</i>	
Семестр	<i>5</i>	
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>10 год</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>10 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>-</i>	
Самостійна робота	<i>120 год.</i>	<i>160 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття	<i>4 год.</i>	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – формування у здобувачів вищої освіти економічного мислення і системи спеціальних економічних знань в галузі управління господарсько-фінансовою діяльністю підприємств туризму, опанування необхідними практичними навичками економічного обґрунтування управлінських рішень.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Економіка туризму»: «Макро- і мікроекономіка», «Статистика туризму», «Організація туризму», «Готельна справа», «Ресторанна справа».

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми

ЗК 18. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління

ЗК19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.

ЗК 24. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР 05. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.

ПР 19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

ПР 20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма

1	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1. Економічні засади функціонування підприємств туристичного бізнесу													
Тема 1. Економічний механізм функціонування галузі туризму в ринкових умовах	1	14	2	2			10	12	2			10	
Тема 2. Управління обсягом реалізації послуг у туристичних підприємствах	2	14	2	2			10	12		2		10	
Тема 3. Управління обсягом реалізації послуг підприємств готельного господарства	3-4	18	4	4			10	14	2	2		10	
Тема 4. Управління товарооборотом і виробничою програмою закладів ресторанного господарства	5-6	18	4	4			10	14	2	2		10	
Тема 5. Ресурсний потенціал підприємств туристичного бізнесу	7	14	2	2			10	15				15	
Тема 6. Кадрові ресурси підприємств туризму: оцінка ефективності їх використання	8	14	2	2			10	15				15	
Тема 7. Формування та управління фінансовими ресурсами підприємств туризму	9	14	2	2			10	15				15	
Разом за модулем 1		106	18	18			70	97	6	6		85	
Модуль 2. Фінансово-економічні результати господарської діяльності підприємств туризму													
Тема 8. Управління доходами підприємств туризму	10-11	18	4	4			10	17	2			15	
Тема 9. Управління поточними витратами та собівартістю послуг у підприємствах туристичної індустрії	12	14	2	2			10	17		2		15	
Тема 10. Стратегія управління прибутком та рентабельністю підприємств туристичного бізнесу	13	14	2	2			10	17	2			15	

Тема 11. Механізм формування вартості туристичного обслуговування та цін туристичних продуктів та послуг	14	14	2	2			10	17		2			15
Тема 12. Фінансово-майновий підприємств туризму та методи його оцінювання	15	14	2	2			10	15					15
Разом за модулем 2		74	12	12			50	83	4	4			75
Усього годин		180	30	30			120	180	10	10			160

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Економічний механізм функціонування галузі туризму в ринкових умовах	2
2.	Тема 2. Управління обсягом реалізації послуг у туристичних підприємствах	2
3.	Тема 3. Управління обсягом реалізації послуг підприємств готельного господарства	4
4.	Тема 4. Управління товарооборотом і виробничою програмою закладів ресторанного господарства	4
5.	Тема 5. Ресурсний потенціал підприємств туристичного бізнесу	2
6.	Тема 6. Кадрові ресурси підприємств туризму: оцінка ефективності їх використання	2
7.	Тема 7. Формування та управління фінансовими ресурсами підприємств туризму	2
8.	Тема 8. Управління доходами підприємств туризму	4
9.	Тема 9. Управління поточними витратами та собівартістю послуг у підприємствах туристичної індустрії	2
10.	Тема 10. Стратегія управління прибутком та рентабельністю підприємств туристичного бізнесу	2
11.	Тема 11. Механізм формування вартості туристичного обслуговування та цін туристичних продуктів та послуг	2
12.	Тема 12. Фінансово-майновий стан підприємств туризму та методи його оцінювання	2

4. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Економічний механізм функціонування галузі туризму в ринкових умовах	2
2.	Тема 2. Оцінка економічного середовища та умов функціонування підприємств туризму	2
3.	Тема 3. Експлуатаційна програма готелю та показники оцінки її виконання	4
4.	Тема 4. Виробнича програма та товарооборот ресторану: особливості формування та планування на рівні підприємства й підрозділів	4

5.	Тема 5. Ресурсний потенціал підприємств туристичного бізнесу	2
6.	Тема 6. Оцінка ефективності кадрового забезпечення підприємств туризму	2
7.	Тема 7. Управління фінансовими ресурсами підприємств туризму	2
8.	Тема 8. Управління доходами підприємств туризму	4
9.	Тема 9. Управління поточними витратами та собівартістю послуг у підприємствах туристичної індустрії	2
10.	Тема 10. Показники прибутковості та рентабельності підприємств туристичного бізнесу	2
11.	Тема 11. Механізм формування вартості туристичного обслуговування та цін туристичних продуктів та послуг	2
12.	Тема 12. Фінансово-майновий стан підприємств туризму та методи його оцінювання	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Роль і місце туризму в системі ринкового господарства країни.	10
2.	Тема 2. Управління обсягом реалізації послуг у туристичних підприємствах.	10
3.	Тема 3. Експлуатаційна діяльність готелів: зміст, структура та етапи планування експлуатаційних програм	10
4.	Тема 4. Товарооборот і виробнича програма ресторану: особливості формування та планування на рівні підприємства й підрозділів	10
5.	Тема 5. Ресурсний потенціал підприємств туристичного бізнесу	10
6.	Тема 6. Трудовий потенціал підприємств туризму: структура, функції та шляхи підвищення ефективності використання	10
7.	Тема 7. Структура фінансових ресурсів підприємств туризму: джерела надходження та напрямки використання.	10
8.	Тема 8. Управління доходами підприємств туризму	10
9.	Тема 9. Управління поточними витратами та собівартістю послуг у підприємствах туристичної індустрії	10
10.	Тема 10. Планування прибутку та оцінка рівня рентабельності в туристичному бізнесі.	10
11.	Тема 11. Особливості ціноутворення на туристичне обслуговування та послуги підприємств туризму	10
12.	Тема 12. Фінансово-майновий стан підприємств туризму та методи його оцінювання	10

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне та письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист розрахункових робіт.

7. Методи навчання:

- метод практико-орієнтованого навчання;

- кейс-метод;
- метод навчальних дискусій та дебат.

8. Оцінювання результатів навчання

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Економічні засади функціонування підприємств туристичного бізнесу		
Практична робота 1. Економічний механізм функціонування галузі туризму в ринкових умовах	ПРН 05,19,20,21 Знати: – стан та основні тенденції розвитку туристичної галузі; – основні натуральні та вартісні показники стану розвитку галузі туризму. Вміти: – застосовувати методичні підходи до визначення ємності туристичного ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ринку послуг; – аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.	7
Самостійна робота 1.		3
Практична робота 2. Оцінка економічного середовища та умов функціонування підприємств туризму	ПРН 05,19,20,21 Знати: – відмінні характеристики комплексного туристичного продукту, туристичного пакету і окремих видів послуг; – економічні функції, які виконують підприємства туристичної галузі в ринковому середовищі. Вміти: – формувати виробничу програму пропозиції та реалізації туристичних послуг; – аналізувати структуру ринку послуг та динаміку розвитку його основних сегментів; – розрахувати місткість регіонального ринку послуг.	7
Самостійна робота 2.		3
Практична робота 3. Експлуатаційна програма готелю та показники оцінки її виконання	ПРН 19,20,21 Знати: – складові експлуатаційної програми готелю; – підходи до планування діяльності структурних підрозділів. Вміти: – аналізувати показники експлуатаційної програми готелю за різні періоди; – здійснювати аналіз та коригування планових показників.	7
Самостійна робота 3.		3

Практична робота 4. Товарооборот і виробнича програма ресторану: особливості формування та планування на рівні підприємства й підрозділів	ПРН 19,20,21 Знати: – структуру та склад виробничої програми ресторану; – методи прогнозування товарообороту.	7
Самостійна робота 4.	Вміти: – складати виробничу програму з урахуванням особливостей підрозділів; – аналізувати показники обсягів реалізації продукції.	3
Практична робота 5. Ресурсний потенціал підприємств туристичного бізнесу	ПРН 05,19,20,21 Знати: – види матеріально-технічних, кадрових та фінансових ресурсів, джерела їх утворення; – принципи нормування й обліку запасів; – методи амортизації та відтворення основного капіталу.	7
Самостійна робота 5.	Вміти: – складати плани потреб у виробничих ресурсах туристичного підприємства; – розраховувати норми витрат і оптимізувати запаси; – розробляти заходи з оновлення та модернізації матеріально-технічної бази.	3
Практична робота 6. Оцінка ефективності кадрового забезпечення підприємств туризму	ПРН 05,19,20,21 Знати: – особливості формування та структуру кадрового забезпечення підприємства туризму;	7
Самостійна робота 6.	– чинники, що впливають на плінність та продуктивність праці. Вміти: – розраховувати потребу в персоналі; – аналізувати ефективність використання трудових ресурсів та резерви покращання.	3
Практична робота 7. Управління фінансовими ресурсами підприємств туризму	ПРН 05,19,20,21 Знати: – основні джерела формування фінансових ресурсів;	7
Самостійна робота 7.	– напрями оптимізації використання коштів підприємства туризму. Вміти: – складати фінансовий план розвитку туристичного підприємства; – оцінювати ефективність використання фінансових ресурсів.	3
Модульна контрольна робота 1		30
Разом за модулем 1		100

Модуль 2. <i>Фінансово-економічні результати господарської діяльності підприємств туризму</i>		
Практична робота 8. Управління доходами підприємств туризму	ПРН 05,19,20,21 Знати:	10
Самостійна робота 8.	– особливості формування маржинального доходу та маржі туристичного підприємства; – принципи управління та резерви збільшення доходів від туристичної та інших видів діяльності. Вміти: – аналізувати вплив основних факторів на динаміку та структуру доходів туристичного підприємства; – будувати економічний механізм формування й розподілу доходу.	4
Практична робота 9. Управління поточними витратами та собівартістю послуг у підприємствах туристичної індустрії	ПРН 05,19,20,21 Знати:	10
Самостійна робота 9.	– особливості формування собівартості туристичного продукту; – напрямки оптимізації структури поточних витрат та собівартості туристичного продукту. Вміти: – провести калькуляцію собівартості туристичного продукту та окремих видів послуг; – визначити напрямки оптимізації структури поточних витрат та собівартості туристичного продукту	4
Практична робота 10. Показники прибутковості та рентабельності підприємств туристичного бізнесу	ПРН 05,19,20,21 Знати:	10
Самостійна робота 10.	– економічну сутність, види прибутків та рентабельності; – джерела їх формування та методи оцінки. Вміти: – оцінити кількісний вплив факторів на динаміку прибутків туристичного підприємства; – визначити показники рентабельності туристичного підприємства	4
Практична робота 11. Механізм формування вартості туристичного обслуговування та цін туристичних продуктів та послуг	ПРН 05,19,20,21 Знати:	10
Самостійна робота 11.	– основні методи та моделі ціноутворення у сфері послуг; – принципи дії механізму ціноутворення та цінової політики туристичного підприємства. Вміти: – визначити об'єктивну основу мінімальної та максимальної ціни	4

	туристичної послуги; – адаптувати цінову політику туристичного підприємства до ринкових умов	
Практична робота 12. Фінансово-майновий стан підприємств туризму та методи його оцінювання	ПРН 05,19,20,21 Знати: – основні елементи внутрішнього аналізу фінансового стану підприємств туризму;	10
Самостійна робота 12.	- методи комплексної оцінки ефективності функціонування підприємства сфери послуг. Вміти: – визначати інформаційну базу для оцінювання фінансового стану туристичного підприємства; – розраховувати показники ліквідності та фінансової стійкості підприємства туризму.	4
Модульна контрольна робота 2		30
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота		(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70
Екзамен		30
Разом за курс		(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени / заліки)
90 - 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
0 - 59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний)
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може

	відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)
--	---

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - *посилання*) <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/page/view.php?id=539720>;
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Якименко-Терещенко Н.В., Чайка Т.Ю., Мартинова В.В. Економіка туризму: навч. посібн. Харків: Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». 2024. 185 с. Економіка готельно-ресторанного господарства : навч. посібник / С. А. Александрова, Л. В. Оболенцева, В. Ю. Світлична ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. – 142 с.
2. Світлична В. Ю. Економіка туризму : підручник / В. Ю. Світлична, С. А. Александрова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. – 167 с.
3. Бовш Л.А., Бойко М.Г., Босовська М.В., Кулик М.В. Економіка готелів і ресторанів: ел. підручник / за наук. ред. А.Мазаракі. – Київ: ДТЕУ, 2022. – 745 с.
4. Левицька І.В., Климчук А.О., Басюк Д.І., Тарасюк Г.М., Москвічова О.С. Економіка туризму: навч. посіб. Житомир, 2020. 488 с.
5. Мальська М.П., Погребняк Л.В. Економіка міжнародного туризму: конспект лекцій. Львів: ЛНУЦ, 2022. - 178 с.
6. Сущенко О.А. Економіка рекреації та туризму: навчальний посібник / О.А. Сущенко, О.О. Стрижак, Н.А. Дехтяр, М.В. Алдошина, К.В. Тимошенко // Харків: Вид. ХНЕУ, 2021. – 358 с.